

VSCD
cabaretprijzen
2011

UITREIKING
ZONDAG 23 OKTOBER 2011
DE KLEINE KOMEDIE
AMSTERDAM

VSCD
CABARET
PRIJZEN

2011

Juryrapport

UITREIKING
VSCD
CABARET
PRIJZEN

Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties

State of the art 2011

door de VSCD cabaretjury

Colofon

Vereniging van Schouburg- en Concertgebouwdirecties

Funenpark 1
1018 AK Amsterdam
tel: 020 664 72 11
www.vscd.nl

Bureau Promotie Podiumkunsten

Funenpark 1
1018 AK Amsterdam
tel: 020 578 92 00
www.promotiepodiumkunsten.nl

ontwerp

WAT ontwerpers, Utrecht

teksten

VSCD cabaretjury

fotografie

Bob Bronshoff, Merlijn Doornemik,
Hülya Kiliçaslan, Klaas Koppe,
Martin Oudshoorn, Jaap Reedijk en
Jan-Reinier van der Vliet

credits

Regie: Bart Oomen
Presentatie: Andrea van Pol
Cabaretlezing: Ruut Weissman
Muziek: dj St. Paul (www.stpaul.nl)
De uitreiking van de VSCD cabaretprijzen wordt mede mogelijk gemaakt door: Vereniging van Schouburg- en Concertgebouwdirecties (VSCD), De Kleine Komedie, PODIUM Cadeaukaart
Met dank aan: alle hommages, de VSCD cabaretjury, de cabaret klankbordgroep en medewerkers DKK
Organisatie uitreiking VSCD Cabaretprijzen: Bureau Promotie Podiumkunsten

Laten we eens beginnen met het uit de weg ruimen van twee misverstanden. Cabaret betekent uitverkochte zalen – het is een idee dat bij veel mensen leeft. Hoewel een theaterkaartje voor een cabaretvoorstelling nog altijd graag gekocht wordt, heeft dit genre het evengoed lastig. Ook in de kleinkunstzaal is afgelopen jaren te merken dat het economisch minder gaat. Zelfs bij de grote namen zit de zaal niet automatisch vol.

De minder gevestigde namen hebben een groter probleem – in het verleden hebben we daar al aandacht voor gevraagd en het probleem is intussen nijpender geworden. Het is voor nieuwe cabaretiers steeds lastiger geworden om voldoende speelplekken te krijgen, omdat theaters het steeds minder aandurven hen te boeken. Met als gevolg dat ze minder nieuw publiek aan zich weten te binden en de doorstroming stagneert. De eredivisie blijft de eredivisie.

Misverstand twee: vaak wordt gesteld dat cabaret een kunstvorm is die zijn eigen broek kan ophouden, omdat het zonder subsidie wordt gemaakt. Dat is maar ten dele waar: weliswaar krijgen cabaretiers geen directe financiering van de overheid, maar de podia waar ze optreden worden wel gefinancierd. Het kabinetsbeleid voor de podiumkunsten zal zeker zijn weerslag hebben op het cabaret.

Vanwege bezuinigingen en de verhoging van de BTW, programmeren veel podia minder voorstellingen. Cabaret wordt als kunstvorm dus indirect getroffen, terwijl de makers – zoals gezegd – geen subsidies kunnen aanvragen.

De kleine en middelgrote zalen zijn voor jonge en beginnende makers van levensbelang, noodzakelijk om vliegreuen te maken. Kleine theaters bieden hen een podium om te groeien. Hoe meer er in het programmeringsbudget wordt gesneden, hoe minder theaters die kansen kunnen blijven bieden. De vrees is zelfs dat veel kleine theaters de komende jaren de deuren zullen moeten sluiten vanwege de bezuinigingen.

Maar ook de grote theaters staan voor grote financiële uitdagingen. Noodgedwongen maken ze veilige keuzes voor voorstellingen waarvan ze weten dat er toch wel bezoekers op afkomen, want ook zij spelen in tijden van recessie op safe en kiezen voor bewezen successen. Nieuwkomers en eigenzinnige makers zijn opnieuw de dupe. Het Fonds Podiumkunsten kent wel regelingen voor risicovolle programmering, maar daar behoort cabaret en kleinkunst niet toe. Cabaret is een zoektocht, een transportmiddel om het persoonlijke vorm te geven. Wat de jury opvalt is dat cabaretiers steeds vaker geen echte premières meer geven of dat ze hun premières uitstellen, omdat de voorstelling nog niet af is. Op zichzelf een begrijpelijke beslissing, maar er schuilt een gevaar. In het streven naar de perfecte voorstelling kan de maker ook doorschieten en zo lang puzzelen op de esthetiek van het programma dat de voorstelling te bedacht of te netjes wordt, terwijl juist cabaret gebaat is bij het explosieve en het spannende. Daarbij komt het risico dat het publiek, dat een kaartje had gekocht voor een volwaardige voorstelling, maar een try-out geserveerd krijgt, afhaakt.

State of the art 2011

Eerdere winnaars

Neerlands Hoop

- 2010: Paulien Cornelisse
- 2009: Alex Klaasen
- 2008: Ronald Goedemondt
- 2007: Javier Guzman
- 2006: Sara Kroos
- 2005: Eric van Sauers
- 2004: Wim Helsen
- 2003: André Manuel

Poelifinario

- 2010: Claudia de Breij met
Hete vrede
- 2009: Wim Helsen met
Het uur van de prutser
- 2008: Maarten van Roozendaal met *Het wilde westen*
- 2007: Kees Torn met
Dood en verderf
- 2006: Theo Maassen met
Tegen beter weten in
- 2005: Kommil Foo met *Spaak*
- 2004: NUHR met *Over de top*
- 2003: Marc-Marie Huijbregts met *M-M Huijbregts*

Het goede nieuws is dat het Nederlandse cabaret absoluut niet bij de pakken neerzit of en masse op veilig speelt. De VSCD cabaretjury heeft genoten van het afgelopen seizoen. Ook dit jaar zijn voor de Poelifinario en Neerlands Hoop theatermakers genomineerd uit bijna alle stijlen waaruit cabaret tegenwoordig bestaat. Het was een sterk seizoen, met een groot en gevarieerd aanbod, waarin gevestigde cabaretiers nieuwe wegen insloegen en jonge makers het experiment niet schuwden. Kleinkunstenaars als Wende Sniijders, Mike Boddé en Hadewych Minis, Diederik van Vleuten, Micha Wertheim en Thijs Maas zochten grensvlakken op met andere theatergenres en experimenteerden met nieuwe vormen om hun verhaal te vertellen.

Het huidige aanbod van het cabaret is meer dan ooit een afspiegeling van onze samenleving. Makers hebben een steeds diversere culturele achtergrond. Gevestigde cabaretiers als Najib Amhali en Jörgen Raymann, maar ook een jonge maker als Jandino Asporaat

weten een jongere en meer cultureel diverse doelgroep naar het theater te krijgen. In het stand-up circuit staan veel allochtone comedians te springen om door te breken.

Alle kunst is persoonlijk. Cabaret is binnen de kunsten wel een bijzonder persoonlijk theatergenre, omdat de uitvoerende artiest doorgaans ook de bedenker is. Opvallend veel cabaretiers lieten dit seizoen dieper in hun ziel kijken dan we van ze gewend zijn: fascinerende voorstellingen die geen exhibitionistische of therapeutische kant opgingen. Integendeel: cabaretiers als Ronald Goedemondt, Najib Amhali en Lebbis wisten van hun eigen perikelen universele verhalen te maken. Hun beheersing ervan maakt de kwaliteit van het genre.

De verrassende cross-overs, de nieuwe wegen die werden ingeslagen en de persoonlijke noodzaak die uit sommige voorstellingen schreeuwde, leidden tot een boeiend en intrigerend cabaretseizoen.

De Jury

De VSCD Cabaretjury 2011 bestaat uit **Jeanne Kers** (voorzitter), directeur/programmeur De Poorterie, Zaltbommel; **Laura Marcus** programmeur Agora, Lelystad; **Joost Nuissl** theaterconsulent; **Hijlco Span** presentator bij NCRV-radio; **Charles Droste** directeur Schouwburg Amphion, Doetinchem; **Erik Pals** directeur Theater Diligentia en Pepijn, Den Haag, **Merijn Henfling** journalist, en **Nico Baars** directeur Westland Theater De Naald.

Neerlands Hoop 2011

voor die veelbelovende theatermaker(s) die het grootste toekomstperspectief heeft/hebben
Genomineerd zijn:

Dames voor na Vieren Dames voor na Vieren manifesteren zich in een cabaretsegment waar vooral mannelijke collega's domineren: visueel en fysiek cabaret. Hanneke van Drenth en Anne van Rijn hebben hun eigenzinnige stijl verder uitgediept en geperfectioneerd. In hun rolverdeling voert Hanneke de boventoon. Anne levert sterk tegenspel. De rol van aangever-afmaker past hen goed. *Koude kermis* is een vlot programma dat een smakelijke mix biedt van revue, kermis, slapstick, clownerie en variété, maar dan vaak wel het afgebladderde soort. Acts en liedjes grijpen soms onverwacht in elkaar, zoals bij de rochelende kettingrookster die graag conservatorium wil doen en later opduikt als formidabel galmende

operazangeres. Bij de Dames is de lach altijd geworteld in tragiek. Menselijke kwetsbaarheid en misverstanden in de communicatie zijn terugkerende thema's. Het inzoomen op schrijvende verhoudingen, op onmacht of onkunde werkt op de lachspieren, maar slaat bij de Dames bijna altijd om in ontroering

Dit fragment betreft het vorige programma van Daniel Arends, *Geen Excuses*

Daniël Arends In de schemering van de bijlartafel bespreekt Daniël Arends de grote zaken van het leven. Meer heeft hij niet nodig om vanuit een bijna nonchalante houding rake grappen op de zaal los te laten. Zonder ook maar één keer om zichzelf of met zijn publiek mee te lachen, laveert hij van de ene terzijde naar de andere, waarbij hij nooit ontspoot en telkens beheerst de draad weer oppakt. *Blessuretijd* is een voorstelling met snelheid, intelligente humor, maar ook met veel waarheid. Zijn stelling is dat je uiteindelijk bent wat er van je overblijft als je doodsbang bent. Het gaat over domheid, belangrijk doen, arrogantie en echtheid. Zijn ironische en licht filosofische bespiegelingen zijn autobiografisch, waarbij hij zichzelf allerminst spaart. Hij reageert prettig ad rem op de zaal, zonder te speculeren op publieksparticipatie. Zijn improvisaties blijken weldoordachte bouwstenen voor zijn betoog. Arends heeft na drie programma's een mooie balans gevonden tussen hard en zacht, lief en stout, impulsief en onverstoortbaar.

Neerlands Hoop 2011

Thijs Maas Thijs Maas heeft een stap voorwaarts gemaakt. Van een dandy-achtige jongen, met mooie liedjes, een prettige podiumuitstraling en aardige theatrale vondsten is hij opeens een wereldverbeteraar geworden, een moderne Maarten Luther, inclusief baard. Luther indachtig timmert hij 95 stellingen op de achterwand van het theater en verdedigt die te vuur, te zwaard en met gebalde vuist. In *Genade* worstelt de maker openlijk met zijn rol in

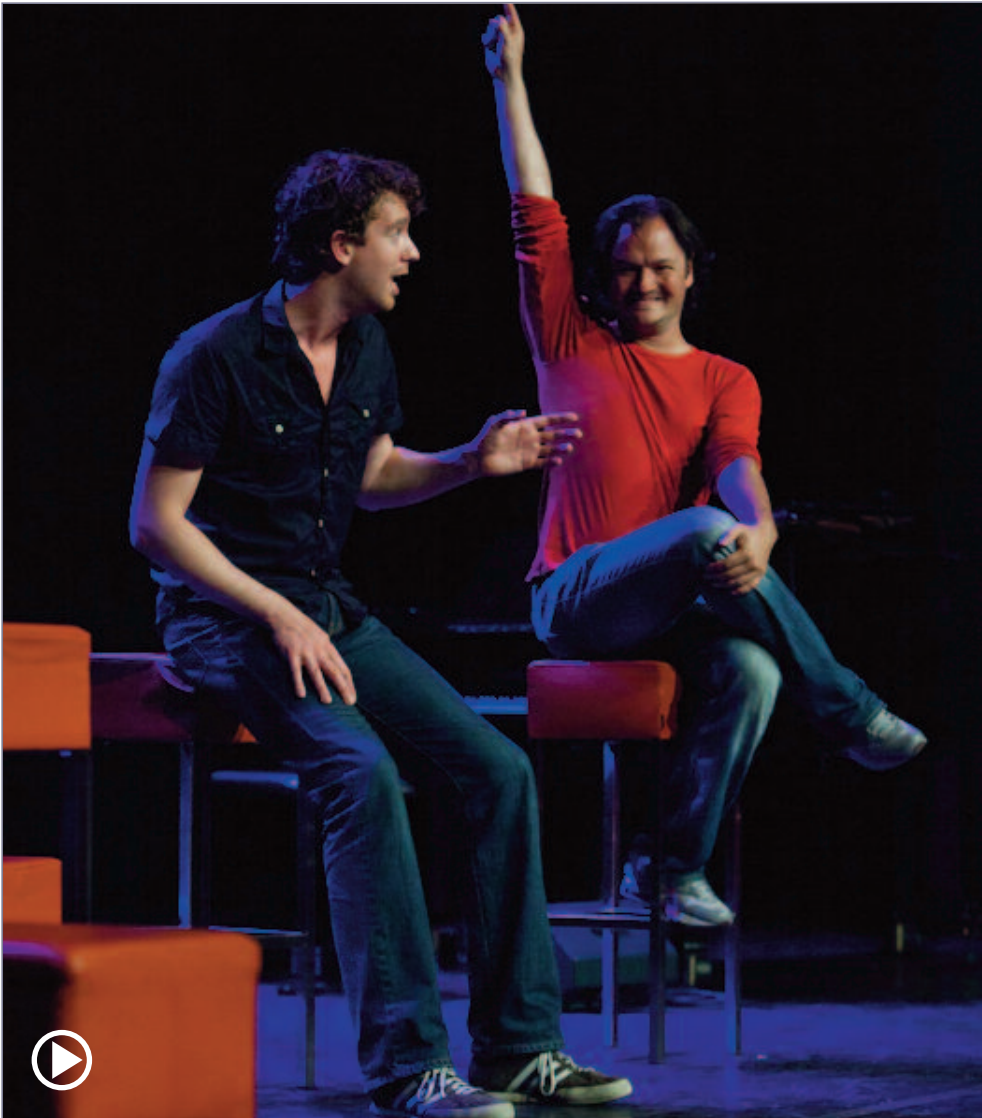
het verbeteren van de wereld. Het programma is niet volledig in balans en kent wat losse eindjes, maar de noodzaak van Maas is overtuigend. Hij toont zich een bekwaam en geëngageerd verteller, plus een charmant zanger en muzikant. Hij weet te raken met een persoonlijk verhaal over zijn oudoom, die priester in Amerika is geworden. Een verhaal over geloof en vertrouwen. Maas is een spannend experiment aangegaan op het raakvlak van politiek pamfletisme en cabaret.

Repetitie van Daniël Samkalden voor zijn vorige liedjesprogramma *One Man Show*

Daniël Samkalden Daniël Samkalden ontwikkelt zich steeds meer tot de excentrieke huisfilosoof van het Nederlands cabaret. Hij is bepaald geen grappenmaker die inspeelt op de snelle lach. Het is soms ook voor het publiek hard werken. Maar wie dat doet, wordt beloond met een prachtige theateravond. In *Ik en de wereld* toont hij zich een intrigerende verteller: beschouwend, melancholisch en vilein. Hij vertelt over zijn reizen door China, Afrika en Iran, maar meer nog dan een reisverslag is deze voorstelling een doordachte en verrassend geestige poging om orde te scheppen in zijn eigen chaotische leven, een reis naar zijn innerlijke wereld. En als deze intelligente praatjesmaker even geen tekst meer heeft, zijn er gelukkig de liedjes: jazzy nummers, vaak kleine verhaaltjes op muziek, waarmee hij zijn dwarse gedachten op onweerstaanbaar komische wijze op een rijtje zet.

Van der Laan & Woe Niels van der Laan en Jeroen Woe maken dit seizoen een grote stap. In hun twee eerdere shows toonden ze zich al sterke acteurs, maar in *Superlatief* zijn ze beter op elkaar ingespeeld en vertellen ze hun verhaal met meer overtuigingskracht. De voorstelling bestaat uit een bonte sliert lange, korte en ultrakorte scènes, die los van elkaar al werken, maar krachtiger worden door de verrassende cadans in de montage. Naast venijnige satire en hilarische types brengen ze sterke liedjes, waarmee ze ook muzikaal overtuigen. Voortdurend leggen Van der Laan en Woe menselijke gebreken bloot. Of ze nu twee kiftende buurmannen, een oversekste gynaecoloog of een geadopteerde Chinees spelen, de tijdgeest en de actualiteit weerklinken altijd op slimme wijze. Geëngageerd cabaret zonder vingertje, dat aantoont hoe uitgesproken nuance kan zijn.

De VSCD cabaretjury kent de Neerlands Hoop 2011 toe aan Van der Laan & Woe!

Poelifinario 2011

voor die theatermaker(s) met het meest indrukwekkende cabaretprogramma van het seizoen
Genomineerd zijn:

Schudden met Noorderzon In *Noorderzon* gebruikt Schudden een stapel koffers om alle theatrale registers open te trekken. Emiel de Jong en Noël van Santen zijn allang niet meer alleen 'die jongens van het fysieke cabaret'. De twee hebben elkaar gevonden in een vorm waarin cabaret, toneel, variété en mime op logische wijze in elkaar overvloeien. Op het podium staan twee topacteurs die op hilarische wijze scène op scène aantonen hoe groot hun vindingrijkheid is. In knappe, strak gemonteerde sket-

ches over bijvoorbeeld restaurantbezoek, webcamseks en het huwelijk geven de heren de koffers telkens weer een dwaze bijrol. Het eindresultaat is een weergaloos fantasievolle en filmische voorstelling over aankomen en vertrekken, begroeten en afscheid nemen, een programma dat niet alleen vermaakt, maar ook ontregelt en ontroert. De Jong en Van Santen snappen dat theater verbeelding is: een koffer kan alles zijn, als we er maar in geloven. En wij geloven erin.

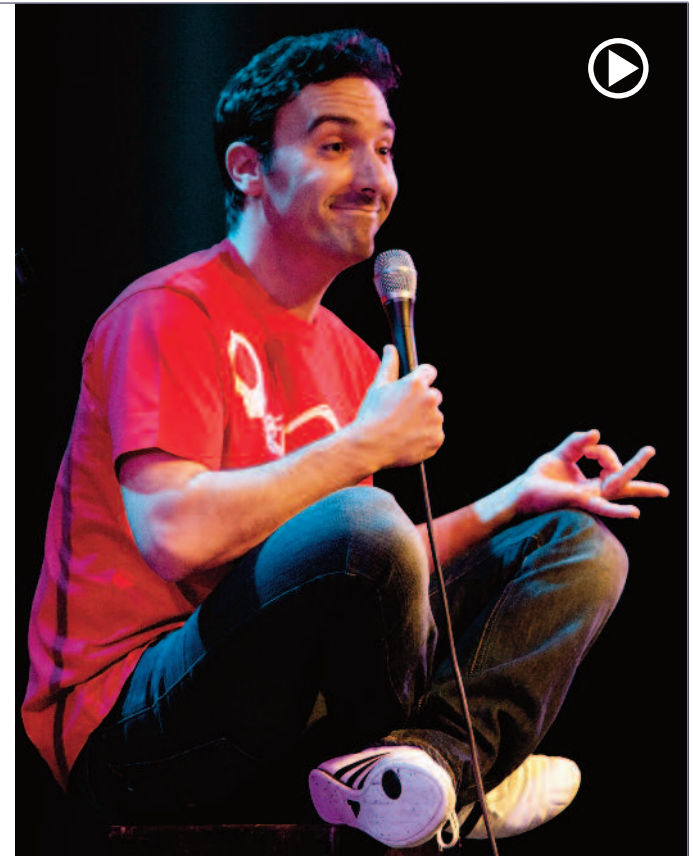
Diederik van Vleuten met Daar werd wat groots verricht Soms is de werkelijkheid te mooi om te laten liggen. In het geval van Diederik van Vleuten gaat het om het levensverhaal van zijn Oom Jan dat hem via een kist vol dagboeken en foto's toekwam. In deze eerste solovoortelling van na de scheiding met Erik van Muiswinkel documenteert Van Vleuten op zorgvuldige en geestige manier het leven van zijn oudoom in Nederlands-Indië, voor, tijdens en na de Tweede Wereldoorlog.

Poelifinatio 2011

Daar werd wat groots verricht is een hommage aan een generatie die er niet meer is. Het programma stijgt ver uit boven een geschiedenisles door Van Vleutens liefdevolle benadering, de zelfspot en het ironische commentaar. Slim graaft hij kanaaltjes naar het heden, maar hij toont zich bovenal een meesterverteller die met een enkele foto en een landkaart zijn publiek een avond lang op sleeptouw neemt. In elke zin is zijn betrokkenheid voelbaar, evenals de diepgewortelde wens om dit verhaal te vertellen. Van Vleuten schrijft met dit ontroerende cabaretdocument kleinkunstgeschiedenis.

Ronald Goedemondt met *Binnen de lijntjes*

Ronald Goedemondt slalomt, meandert, stuitert en flierefluit van het ene naar het andere onderwerp, ogenschijnlijk zonder al te veel samenhang, maar het publiek hangt aan zijn lippen. Een welbespraakte tovenaarsleerling, volkomen onvoorspelbaar en volstrekt origineel. Telkens presteert hij het om van zijn eigen onlogische gedachten logica te maken. Deze meester van de microfoon beheerst het stand-uppen als geen ander. Zijn timing is verbluffend, zijn grapidichtheid ongekend hoog. In het feelgoodcircus van Goedemondt lossen lachsalvo's elkaar af. Goedemondt stapelt grap op grap op grap op grap... Toch biedt hij meer dan een avondje onbekommerd vermaak. In *Binnen de lijntjes* roert hij thema's aan die de lach voorbij gaan: consumentisme bijvoorbeeld en de vraag hoe bepalend je jeugd is voor de rest van je leven. Achter

die dikke schil aan grappen en grollen staat een cabaretier die zich kwetsbaar opstelt en vertelt over zijn prestatiedrang en de angst om alleen te zijn. Deze diepere laag maakt de voorstelling pas echt onvergetelijk.

Poelifinario 2011

Lebbis met Branding (pimped) Lieg nooit tegen jezelf. Verveel je. Wees niet bang iets te missen. Lebbis schroomt in zijn nieuwe programma *Branding* niet om levenslessen te geven. Hij vertoont een superieure balans tussen engagement en amusement, tussen moraliseren en de draak steken, tussen uitgesproken irritatie en relativerend laissez faire. In *Branding* zet hij de ratio tegenover de olifant, de olifant in onszelf die ons erin luist, onze lusten achterna gaat of ons in slaap sust. Kenmerkend is zijn snelheid, zijn grapdichtheid, maar ook de manier waarop hij zijn persoonlijke ervaringen weet te koppelen aan de actualiteit. Na 22 jaar is zijn noodzaak om dingen te zeggen op het toneel meer voelbaar dan ooit. Ook nu bedient hij zich van zijn handelsmerk, de accumulerende tirade, maar het is meer gedoseerd en minder vermijdelijk. Bespiegelingen over nieuwsgebeurtenissen van die week passen zo logisch in de show alsof ze maanden ervoor zijn bedacht. Op de avond van het drama in Alphen aan de Rijn vond Lebbis er nog een prachtige plek voor in de voorstelling. Hier staat een grandioos theatermaker die zichzelf en de tijdgeest genadeloos fileert.

De VSCD cabaretjury kent de Poelifinario 2011 toe aan Lebbis met *Branding (pimped)*!